

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית

וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: אביבה	שם משפחה: ליבוביץ

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: לנדאו		שם פרטי איתו נולדת: אביבה	
שם פרטי ושם משפחה של האב: איציק לנדאו		שם פרטי ושם נעורים של האם: לא זוכרת	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: שצ'צ'ין		מקום מגורים: ארץ המגורים: רוסיה, גרמניה, אוסטריה	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) יסודי		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמיד	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ): רוסיה-סיביר, אוסטריה – קאמפ, גרמניה-המבורג			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	

תאריך השחרור:	המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: ישראל	
ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	
במידה ועלית באנייה, ציין את שמה	שנת עליה: 1948	במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתו עד מתי

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה (ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הורייך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נולדתי בשם אביבה לנדאו בינואר 1938 בפולין בלבוב, בזמן המלחמה ב-1939 אבא נסע לכיוון רוסיה לסיביר וכתב מכתב לאמא שתבוא איתי לרוסיה בגלל המלחמה הקרבה- אמא לקחה אותי שהייתי בת שנתיים שנת 1940 ויצאנו לרכבת ובאותו זמן שהיינו שם פוצצו את תחנת הרכבת-המלחמה כבר התחילה, אמא לקחה אותי להתחבא בתוך בור ליד הרכבת אחרי הפיצוצים המשכנו לנסוע לרוסיה, אבא היה חולה היה לו חום גבוה אח"כ הבריא, אח"כ אמא ילדה את אחי שנפטר אחרי חצי שנה ולא ראיתי אותו מעולם הוא היה חולה בדיזנטריה, אמא היתה איתו כל הזמן בבית חולים, בלילות אבא היה נועל אותי בבית ויוצא לבלות, הוא לא היה אבא טוב הוא היה הולך לבלות עם גויות עם רוסיות, אני כילדה בת 4 פחדתי בבית לבד כל הזמן בכיתי.

לא היה כמעט אוכל, רק לחם וחלב. אמא הייתה באה לכמה שעות בבוקר ושוב חוזרת לתינוק ומביאה איתה, אבא עבד בתור חייט, אמא לא ידעה שהוא עוזב אותי בלילות לבד, היא בוכה כל הזמן הוא לא היה מכה או מתעלל בי אבל נועל אותי לבד בבית מעולם לא נישק או חיבק אותי רק אמא.

כשהם התחתנו ההורים שלו לא רצו אותה היא היתה בת של אופה והוא ממשפחה של חייטים היה להם יותר כסף, אח"כ התינוק נפטר, אבא עזב אותנו הוא התאהב ברוסיה גויה, יום אחד הוא בא לקחת אותי ואמא הסתירה אותי בבית והוא הלך. אבא גם היה ממוצא פולני.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה (גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

נשארוני אני ואמא לבד גרנו במבנה שדמה לרכבת של 20 צרפים וכל משפחה צריף של חדר וכל הצרפים אחד אחרי השני אמא עבדה במפעל והיתה משאירה אותי לבד הייתי שובבה מאוד מבלגנת את הבית שוברת דברים, מזג האוויר היה קר, אחרי כמה חודשים אמא שלחה אותי לבית ילדים כי היא היתה צריכה לעבוד והיתה באה פעם ביום לחצי שעה לראות מה איתי, היא עבדה כתופרת הרבה שעות במפעל, הייתי משחקת שם עם ילדים רוסים לא יהודים היה רק חבל וקלאס היה נחמד, כשעבר ילד יהודי עם פאות היו צועקים לו יהודי וגם אני לא ידעתי שאני יהודייה, לא זוכרת מתי גיליתי ואיך.

בגיל 5 חזרתי לאמא היא הכירה את מי שהתחתנה איתו והיה אבל שלי, היתה לו אשה ו-2 ילדים והם נספו בשואה, קראו לו

בונים ברומברגר וזה היה השם שהתשמשתי בו עד שהתחתנתי ולא בלנדאו, הוא היה יותר טוב מאבי הראשון דאג לי התנהג אליי מצויין אהב אותי. הוא היה מנהל עבודה, סנדלר, במפעל ואהב מאוד את אמא שלי, נולדו להם 2 בנות-אחיות שלי למחצה חנה ושולה, חנה נולדה כשהייתי בת 8 ברוסיה ושולה כשהייתי בת עשר בגרמניה.

חנה נפטרה בגיל 61 מסרטן פה בארץ, ושולה בת 67 גרה בעדנים יישוב בשרון אנחנו בקשר עד היום-הולכות יחד לטיולים, הצגות, היא נשואה עם 4 ילדים-יניב, רמית, ביילי ונועם, לחנה נולדו 2 בנות-שרית ומירב ואני בקשר איתם עד היום שתייהן נשואות עם ילדים אחת גרה בקדימה ואחת בפתח תקווה. אבא אהב אותי יותר מהבנות שלו אפילו, הוא היה יהודי גם ממוצא פולני.

**אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):**

בשנת-1946 מי שרצה לחזור לשורשים לפולין אחרי המלחמה יכול היה לחזור נסענו לשצ'צ'ין ומשמה הלכנו ברגל המון לאוסטריה ואח"כ לגרמניה, בגלל שיום אחד בפולין טיילנו ברחובות ובחור יהודי עם פאות קיבל מכות רצח מ-3 גברים, למרות שנגמרה המלחמה היתה אנטישמיות ואבא אמר חייבים לעזוב פה וככה עברנו לגרמניה, בגרמניה אבא עבד בסנדלרות ואמא לא עבדה, הלכתי לבית ספר יהודי למדתי עברית, תורה, חשבון, ח גי ישראל, גרנו במחנה של ארגון הג'וינט שעזר ליהודים היה אוכל בשפע בשר גבינות לחם שארגון הג'וינט סיפק לא זוכרת בדיוק מה. בבית היה לנו אורח חיים יהודי אבא היינו חילונים-אמא הדליקה נרות שבת, ליל הסדר, ראש השנה, שמרנו על המסורת.

**נא ספרי/י על חייך בארץ
(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):**

היינו בגרמניה 3 שנים היה לנו טוב כשהייתי בת עשר באנו לישראל כבר ידעתי עברית אחותי היתה בת חצי שנה, הגענו לבית עולים בפרדס חנה בהתחלה באוהלים ואחרי כמה חודשים קיבלנו בית ביישוב חרות, גוש תל-מונד, הבית היה 2 חדרים ומטבח וחצר עם עופות ופרות-משק שלנו.

הזיכרון הכי חזק שלי כשהגענו לארץ אחרי כמה חודשים באו נשים ולקחו אותי לפנימייה דתית בתל אביב אמרו לי שאני צריכה ללמוד את הדת כנראה להורים היה קשה כי בהתחלה לא היה בית ספר בחרות ושלחו אותי ולא היה לי טוב רציתי בחזרה להורים שלי היו שם דתיים מאוד ואני הייתי חילונית, הייתי שם 3 חודשים, ואז אבא בא חיפש אותי ולקח אותי חזרה לבית בחרות, הייתי בת 11 הלכתי בחרות לבית ספר חילוני, התלמידים היו צברים התקבלתי יפה ידעתי עברית, היו לי חברים, לא עשו לי בת מצווה ולא דיברו על זה.

עזרתי להורים לגדל את העופות, בחקלאות פרדסים היו לנו 7 דונם-ירקות עגבניות מלפפונים, אני יותר עזרתי האחיות היו עצלניות משחקות בבית ועושות שיעורים, לאבא היה בודקה לסנדלרות, היחסים שלי עם הגדולה חנה לא היו טובים לא הסתדרנו אני הייתי יותר מסודרת והיא לא היא לא למדה טוב הייתי צועקת עליה, ועם שולה היחסים טובים עד היום. בגיל 16 וחצי סיימתי בית ספר הלכתי ללמוד קורס אחיות בבית חולים מאיר היו לנו מגורי אחיות בהוד השרון ברמתים אני רציתי להיות אחות מעשית, בגיל 18 סיימתי, התגייסתי לצבא לקיבוץ פלמח-צובה בנחל-הייתי מטפלת בילדים מגיל 3-0 וגם מחליפה את האחיות בקיבוץ, היינו שם חבר'ה מגובשים הווי של קיבוץ, 3 חודשים הייתי בטירונות במחנה 80, אהבתי את השירות הצבאי היו לי חברים וחברות אחרי הצבא נשארתי בקיבוץ 3 שנים נוספות עם החברה היינו רוקדים מספרים בדיחות אהבתי את העבודה עם הילדים הקטנים.

בגיל 23 חזרתי לחרות שכן הכיר לי את בעלי הוא הכיר אותו מהצבא שמרו יחד בתל נוף הוא בא מיפו ממוצא רומני, בפגישה הראשונה נפגשנו בתל אביב הלכנו לסרט שוחחנו כל הדרך לא זוכרת על מה היה נחמד מאוד אחרי הפגישה הוא התקשר אליי, הכרנו בין ההורים הם הסתדרו יפה-אחרי 8 חודשים התחתנו, היינו נפגשים פעם בשבוע כשאני הייתי באה לתל אביב הייתי מתעצבנת כי הוא היה מאחר וכשהוא היה בא לחרות הייתי אוספת אותו מהתחנה עם החמור 6 קילומטר עד הבית. התחתנו במשק בבית התרבות היו 300 איש כל המשק בא לחגוג איתנו כל המשפחה שלו באה, היה יפה מאוד, הוא לא הציע לי נישואין באופן רשמי אלא החלטנו ביחד.

אחרי החתונה גרנו ביפו עם ההורים שלו היה קשה לא הסתדרתי עם אימו, שנתיים אח"כ קנינו דירה ברמת גן 2 חדרים, הבת הראשונה-אורנה נולדה ביפו, וברמת גן אוסנת ואסתר. בר"ג חיינו 8 שנים ואח"כ עברנו לפתח תקווה ואני בדירה הזאת עד היום. בעלי היה לוטש יהלומים כל השנים ואחר כך מנהל בית חרושת בפתח תקווה ואני הייתי אחות בבית אבות. היו לנו נישואין טובים יצאנו לבלות פעם אחת נסענו לרומניה לטיול שורשים עם הבנות היחסים היו טובים.

כשהוא התחתן הוא היה בן 30 ונפטר בן 58 מדום לב, היינו במסיבת יום הולדת של הבוס שלו במלון רמדה בתל אביב פתאום שם הראש על השולחן ומת.לא היה שום סימן היה בנאדם בריא פעיל עם שמחת חיים קראו לו אפריים, אני מיד קפצתי לעשות לו הנשמה ולא עזר באו מגן דוד וקבעו את מותו, כשהלכנו למלון אמר רק שלא תהיה לנו הפתעה וככה היה. היה מנוי בספורטן שוחה, רוקד ריקודים סלוניים, במסיבה רקדנו ודרך לי על הרגל ואמר לא יקרה יותר וככה היה.

לקחתי את זה קשה מאוד באתי הביתה עם האוטו בדיוק באותו יום הכנתי צ'ולנט אמא שלי היתה אצלי שתינו התחלנו לבכות לקרוע את הפרצוף, סיפרתי לבנות היה קשה מאוד הן בכו, טרגדיה הבת הקטנה היתה בת 17, אמא הרגישה שאיבדה שוב את הבן שלה היא אהבה אותו מאוד. אבא שלי נפטר ב-1974 כשהייתי בת 34, הוא נקבר בסגולה עד היום אני עושה לו אזכרה. הייתי נשואה 26 שנה, היה לו אח אחד שנפטר בגיל 91 לפני חודש היה לי קשר טלפוני בלבד עם המשפחה שלו לאורך השנים. לא הייתה לי זוגיות לא רציתי אחרי שהתאלמנתי. הבת הגדולה אורנה-סמנכ"לית, באשדר 3- ילדים-דור בצבא במחשבים, עומר וניר-גרים בעדנים. אסנת-מעסה רפואית-4 ילדים-אביב יובל בצבא, רועי ועידן. אסתר-גרה באיטליה-וטרנירית-3 ילדים-איריס תומס וניקול. היחסים טובים הם באים לבקר מידי פעם.

אני פעילה הולכת לחוגים לספורטן, טיולים, לעמך מועדון לניצולים. אני אדם אופטימי שמחה בחלקי עושה מה שטוב לי מסודרת נקייה. הבת הקטנה מגיעה פעם בשנה עם הילדים לחודש ויש חגיגה בבית.